

Rozhovor se Spirosem Vergosem

Spiros Vergos se narodil v Aténách. Po plukovnickém vojenském převratu v roce 1967 odešel do exilu. V Anglii, Francii, Švýcarsku a Holandsku se věnoval novinářině, zvláště televizní. V té době začal psát verše, které o mnoho později (po pádu vojenské diktatury v roce 1974 se vrátil do Řecka) vydal ve výboru Poilmata - Kořeny v čase (1970-1995). V Praze působil koncem 90. let jako kulturní rada Řeckého velvyslanectví.

František Cinger: Všichni jsme prohráli. Tak jste nazval v roce 1999 svůj komentář v Právu, když jste reagoval na bombardování Jugoslávie. Změnil jste od té doby názor?

Spiros Vergos: Bohužel se ukázalo, že je to pravda. Jestliže tehdy USA a NATO tvrdily, že se věc vyřeší změnou vlády, tak otevřeli Pandořinu skříňku, aniž tušili, co v ní je. Odtud vede přímá cesta k válce v Iráku. Jestliže Evropa dopustila, aby se tak na jejím území řešily problémy, pak se nemůžeme divit, když se obdobným způsobem „řeší“ problémy jinde ve světě. Evropané si už tehdy měli uvědomit, jaké jsou americké imperiální plány. Jenže tomu nevěnovali pozornost.

Takže se situací v Jugoslávii nejste spokojen?

Celá podoba lži o jednoduchém řešení, o pomoci v poválečném vývoji, se obnažuje tím, co existuje. Vládou tam soupeřící gangy, mafie zabila předsedu vlády. Jsem přesvědčen, že podoba demokracie, která je dnes v bývalé Jugoslávii, není o nic lepší, než byla demokracie v Miloševičově státě. Připomíná mi to prohlášení prezidenta USA Lyndona Johnsona během převratu plukovníků v Řecku koncem 60. let. „Víme, že to jsou bastardi, ale jsou to naši bastardi,“ řekl tehdy.

Takže ze situace viníte také evropské politiky?

Evropa byla slabá, proto v posledních pěti letech k politice USA mlčela nebo ji nekriticky podporovala. Teprve nyní našla společnou řeč, když se postavila proti naplňování amerických imperiálních plánů.

Nemáte pocit, že Evropa ale dostatečně nevnímá strach USA po útoku z 11. září, kdy během okamžiku zahynuly tisíce lidí? Amerika má prostě obavy.

Psychologii lidí nechci podceňovat, ale to ještě neznamená, že strachu má propadat i vláda a reagovat válkou. Je jasné, že Irák nemá nic společného s útokem 11. září. Jde jen o ropu a o to, kdo získá kontrolu nad jeho územím. Vnímám přitom strach států, které byly pod vlivem Sovětského svazu, že se obávají postavit proti Americe. To je ale falešný strach. Na druhou stranu jsou v Evropě Britové, které považují za rakovinu na jejím těle. Pravdu měl de Gaulle, když říkal, že Británie bude katastrofou společné Evropy. Spolu s USA sleduje vlastní imperiální zájmy a rozděluje Evropu.

Myslíte si, že Evropa nebude schopná se dohodnout na jednotném názoru?

Domnívali jsme se, že rozšířená Evropská unie bude silnější. Obávám se, že její budoucnost je v mlze.

Státy střední a východní Evropy budou postupovat jednotně, podporovat USA. Příkladem mohou být Poláci, kteří stojí ve všem za USA, ale od Evropské unie chtějí peníze. To je věc politických zájmů, nás by ale měla zajímat politika humanitární pomoci.

Sledujeme válku v Iráku, kde vojáci zabíjejí lidi, které chtějí osvobodit. To je přece absurdní. Lidé v Čechách mi říkají, že je dobře, když USA odstraní diktátora Saddáma Husajna. Nám na pomoc Amerika v roce 1968 nepřišla a vidíte, jak jsme dopadli, říkají. Určitě by se vám ale nelíbilo, kdyby vás v 68. roce osvobozovali bombardováním, jako to dělají v Iráku.

Líbila se mi vaše myšlenka, že jste se v exilu v útěku před pravicovou diktaturou sblížil s ženou prchající z Československa před levicovou diktaturou. Společný byl odpor k potlačování lidských práv. Platí to pro lidi i dnes?

Jistě. Jestliže jste v exilu, pak vás spojuje strach před tím a zároveň protest proti tomu, co se stalo ve vaší zemi. Týká se to i Iráku. Saddám nezabil lidi jen z levice nebo pravice. Zabil ty, kdo s ním nesouhlasili. Proto se spojují proti němu, i když jedni chtějí demokracii, druzí monarchii. Viděl jsem vystoupení ministryně exilové vlády v Londýně, které Saddám vyvraždil rodinu. Přesto nesouhlasí se způsobem „osvobozování“, jak ho provádějí USA a Británie.

Dám vám příklad. V roce 1940 se v Řecku dostala k moci proněmecká diktatura. Jakmile však během války napadly Řecko německé a italské armády, tak se lidé postavili za onu diktaturu, která prohlásila, že bude bojovat. Nesouhlasíme s ní, ale budeme bránit svou vlast, říkali lidé. To se podle mého stalo i v Iráku.

Jakou šanci má v této situaci poezie?

Poezie a vůbec literatura je poslední nadějí lidí, když jim nezůstane už vůbec nic. Myšlenky jsou revolučnější, účinnější než bomby, proto se všechny diktatury světa bojí literatury. Proto mají cenzuru, ale neomezují armádu. Dnešní spisovatel má ale problém najít odpovídající jazykové výrazy. Každý agresor se dnes pojmenuje osvoboditel. Bombardování se přejmenuje na humanitární bombardování a veřejnost takový termín přijme. Významy slov byly postaveny na hlavu. Proto musí básník psát pravdu.

publikovalo Právo 7. dubna 2003